

Віктор ПАВЛЮК,
методист ХОІППО ім.А.Назаренка,
кандидат військових наук, доцент

Розслідування нещасних випадків комісією закладу освіти: документаційне забезпечення

У статті розглядається питання розслідування нещасних випадків, що проводяться комісією закладу освіти. До розгляду брались тільки нещасні випадки, що сталися на території закладу (без урахування нещасних випадків, пов'язаних з дорожньо-транспортними подіями), з працівниками закладу (особами, оформленими на умовах контракту та застрахованими у Пенсійному фонді України, далі — Фонд) та не пов'язані з професійними захворюваннями, пожежами або аваріями (руйнуванням будівельних конструкцій).

Ключові слова: акт, аналіз, безпека, заклад освіти, інформація, нещасний випадок, комісія, розслідування.

Актуальність проблеми. Аналіз стану дитячого травматизму в закладах освіти показує, що, попри вжиті заходи, проблема залишається актуальною. Наразі недостатньо розв'язано проблему зменшення дитячого травматизму у закладах освіти. Відсутні конкретні заходи, що можуть допомогти у зниженні рівня дитячого травматизму.

Питання вчасного і якісного розслідування нещасних випадків з педагогічними працівниками та здобувачами освіти набуває особливого значення в сучасних умовах військового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розслідування нещасних випадків і травмувань під час освітнього процесу розглянуто в роботах І.Л. Царенко, В.Т. Пономарьова, Л.М. Поліщук та інших науковців. Підкреслено, що нещасні випадки, що трапляються з учнями під час освітнього процесу, є причиною близько 15% всіх дитячих травм, а здебільшого через організаційний чинник. Тому профілактика шкільного травматизму залишається важливою і дуже складною проблемою в організації освітнього процесу.

Безпека дітей у школах – це питання, що стосується кожного учасника освітнього процесу. Щороку в закладах освіти фіксується значна кількість випадків травматизму серед учнів. Серед головних причин травматизму фахівці називають: недостатню фізичну активність, спричинену

надмірним використанням гаджетів; низький рівень обізнаності учнів про правила безпеки; недостатній контроль з боку педагогів та адміністрації; певна недосконалість інфраструктури шкільних приміщень і спортивних майданчиків.

Як свідчать статистичні матеріали Департаменту освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації за 2020-2024 рр. було зафіксовано 1977 випадків травмування здобувачів освіти, що становить 3,4% від загальної кількості учнів. З них 441 травма була оформлена офіційними актами Н-Н, а 1536 травм зафіксовано як мікротравми [1].

Найбільша кількість нещасних випадків під час освітнього процесу (73%) відбувається під час перерв та занять з фізкультури або рухливих ігор – це 322 випадки за досліджуваний період. У закладах дошкільної освіти основна частина травм трапляється під час самообслуговування та прогулянок.

Метою даної статті є опрацювання рекомендацій МОП щодо формування здорового психосоціального робочого середовища для співробітників закладів освіти, безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу та визначення порядку розслідування нещасних випадків з учасниками освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження

За статистикою травм пункту Хмельницької міської дитячої лікарні, протягом 2020-2024 років поза закладами освіти травмувалося 30425 здобувачів освіти, з яких 25513 – учні закладів загальної середньої освіти й 4912 – вихованці дошкільних закладів.

Найпоширенішими є вуличні травми (18016 випадків), на другому місці – побутові травми (7958 випадків), на третьому – спортивні (3033 випадки). Також зафіксовано 182 випадки травмування дітей внаслідок дорожньо-транспортних пригод.

Окрема увага приділялася статистиці нещасних випадків зі смертельними наслідками у побуті. За період 2020-2024 років зафіксовано 16 трагічних випадків серед здобувачів освіти. Найпоширенішими причинами стали: випадкове утоплення та занурення у воду – шість

випадків (37,5%), віддалені наслідки зовнішніх причин захворюваності та смертності – п'ять випадків (31,25%), випадкові отруєння та дія отруйних речовин – два випадки (12,5%) [1].

Відповідно до вимог статті 22 Закону України «Про охорону праці» керівник закладу освіти повинен організувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок. За підсумками розслідування нещасного випадку, професійного захворювання або аварії складає акт за встановленою формою, один примірник якого він зобов'язаний видати потерпілому або іншій зацікавленій особі не пізніше трьох днів з моменту закінчення розслідування [2].

Порядок розслідування нещасних випадків визначає Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, затверджене наказом МОН України від 16.05.2019 № 659 (далі – Положення № 659).

Нещасні випадки, що сталися з працівниками закладу освіти, які працюють на умовах трудового договору (контракту) або фактично допущені до роботи в закладах освіти, розслідують за Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженим Постановою КМУ від 17.04.2019 № 337 (далі – Порядок № 337).

Чинні нормативні документи України з питань розслідування нещасних випадків учасників освітнього процесу вважають за критерій призначення розслідування, якщо зафіксовано ушкодження здоров'я на один робочий день і більше чи смерть потерпілого [2,3]. Слід зазначити, що Положення № 659 не розглядає як нещасний випадок наступне: дія іонізуючого випромінювання; переведення на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день; зникнення здобувача освіти.

Повідомлення про кожний нещасний випадок зі співробітником закладу освіти надається за місцем настання нещасного випадку, а в разі настання нещасного випадку внаслідок події під час руху транспортних засобів усіх видів – за місцем реєстрації підприємства [3]. Повідомлення про нещасний випадок зі здобувачем освіти, згідно з Табелем термінових і строкових донесень [4], передається керівником закладу негайно (одна година) через технічні засоби зв'язку та документально – протягом однієї доби керівним органам управління освітою виконавчої влади місцевого самоврядування за місцем знаходження закладу освіти, де стався нещасний випадок.

Розслідування нещасного випадку, що стався із здобувачем освіти, проводять незалежно від строку, коли він настав. Строк давності для розслідування нещасного випадку, що стався зі співробітником закладу освіти, становить три роки з дня його настання.

Факт ушкодження здоров'я здобувача освіти внаслідок нещасного випадку встановлює та засвідчує довідка закладу охорони здоров'я відповідно до Положення № 659.

Факт ушкодження здоров'я співробітника закладу освіти внаслідок нещасного випадку встановлює довідка закладу охорони здоров'я та висновок про ступінь тяжкості травм, згідно з Класифікатором розподілу травм та ступенем тяжкості [3].

Керівник закладу освіти, отримавши повідомлення про нещасний випадок зі здобувачем освіти, повинен негайно здійснити наступні дії:

- вжити заходів щодо усунення причин, що спричинили нещасний випадок;
- повідомити батьків, інших законних представників потерпілого;
- направити письмовий запит до закладу охорони здоров'я для отримання довідки;
- протягом доби утворити наказом комісію із розслідування нещасного випадку у складі не менше ніж три особи та організувати розслідування нещасного випадку [2].

Про нещасний випадок, що стався із здобувачем освіти через отруєння, заподіяння тілесних ушкоджень унаслідок протиправних дій, інших правопорушень під час освітнього процесу, керівник закладу освіти також повідомляє органи поліції та заклад громадського здоров'я відповідної території.

З метою розслідування нещасного випадку, що стався із здобувачами освіти під час освітнього процесу, створюється комісія із розслідування нещасних випадків. До її складу входять:

- заступник керівника закладу освіти, який є відповідальним за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності закладу освіти (голова комісії) і пройшов навчання та перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;
- керівник служби охорони праці закладу освіти або особа, на яку наказом закладу освіти покладено ці обов'язки;
- представник первинної профспілкової організації закладу освіти, а в разі відсутності в закладі освіти профспілки - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;
- представник органу батьківського самоврядування (за згодою) [2].

У випадку, якщо чисельність працівників закладу освіти менше ніж 20 осіб (заклад дошкільної, поза-шкільної освіти тощо), керівник закладу освіти наказом утворює комісію із розслідування нещасного випадку за участю представника засновника (засновників) приватного закладу освіти, органу управління освітою, іншого державного органу, до сфери управління якого належить заклад освіти (за згодою), та представника первинної профспілкової організації закладу освіти, а в разі відсутності в закладі освіти профспілки – уповноваженої найманими працівниками особи з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності [2].

Потерпілий, його батьки, інші законні представники мають право брати участь у роботі комісії із розслідування нещасного випадку. Комісія із розслідування нещасного випадку зобов'язана протягом п'яти робочих днів із дати її утворення провести розслідування нещасного випадку. Терміни роботи комісії наведені у таблиці.

Строки дій, пов'язаних із розслідуванням нещасного випадку в закладі освіти

За Положенням №659	За Порядком №337
П'ять робочих днів – за відсутності підстав для продовження розслідування	П'ять робочих днів – за відсутності підстав для продовження розслідування
Один робочий день на розгляд і затвердження матеріалів розслідування	Два робочих дні на розгляд і затвердження матеріалів розслідування
Три робочих дні на розсилання матеріалів розслідування	П'ять робочих днів на оформлення матеріалів розслідування
	Три робочих дні на розсилання матеріалів розслідування

У разі потреби проведення експертиз, лабораторних досліджень, випробувань, надання інших документів для встановлення обставин та причин нещасного випадку строк розслідування може бути продовжено, але не більше ніж на один місяць. Рішення про таке продовження приймає комісія із розслідування нещасного випадку. Керівник закладу освіти, який призначив розслідування, видає наказ про продовження строку розслідування [3].

За результатами розслідування нещасного випадку зі здобувачем освіти (вихованцем) комісія складає Акт розслідування нещасного випадку у п'яти примірниках. Якщо нещасний випадок пов'язаний з освітнім процесом, комісія складає акт

про нещасний випадок за формою Н-Н. Керівник закладу освіти надсилає, відповідно до вимог Закону «Про охорону праці», протягом трьох днів потерпілому або уповноваженій особі тільки оригінал затвердженого Акту за формою Н-Н [2].

Нещасний випадок, що стався із здобувачем освіти (вихованцем) не пов'язують з освітнім процесом, якщо погіршення стану здоров'я потерпілого сталося внаслідок загального захворювання, хвороби і підтверджено відповідною довідкою закладу охорони здоров'я.

За Порядком № 337 комісія за результатами розслідування нещасного випадку складає Акт за формою Н-1. Якщо нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) визнається пов'язаним з виробництвом, це позначається великою літерою П (Н-1/П), якщо не пов'язаним з виробництвом — великими літерами НП (Н-1/НП).

За результатами розслідування, користуючись Класифікатором видів та причин, що призвели до настання нещасного випадку, виділяють основну причину, що призвела до настання нещасного випадку, та не більше трьох супутніх подій та причин [3].

Після закінчення лікування або у разі смерті потерпілого за Положенням № 659 керівник закладу освіти складає та надсилає відповідне Повідомлення про наслідки нещасного випадку в 10-денний строк усім особам і організаціям, яким надсилалися примірники Акту за формою Н-Н.

Після закінчення лікування або у разі смерті потерпілого відповідно до Порядку № 337 роботодавець (керівник закладу освіти) протягом 10 робочих днів складає відомості про наслідки нещасного випадку, аварії за формою Н-2, яке протягом трьох робочих днів надсилає організаціям та особам, яким надсилав Акт за формою Н-1.

Нещасні випадки, пов'язані з транспортом, розслідують протягом 10 робочих днів після отримання матеріалів роз-

слідування від уповноважених на розслідування цих подій органів. Для отримання результатів розслідування керівник закладу освіти надсилає їм письмовий запит. У цьому випадку за Порядком № 337 комісія складає тимчасові Акти за формою Н-1 на потерпілих, які не причетні до керування транспортним засобом, з метою здійснення страхових виплат. Якщо немає відповідних висновків від органів досудового розслідування, строк розслідування продовжують.

Усі нещасні випадки, оформлені актами Н-Н, беруться на облік і реєструються:

- закладом освіти в журналі реєстрації нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти;

- органом управління освітою в журналі реєстрації нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти у закладах освіти, що належать до сфери управління.

Один примірник матеріалів розслідування таких нещасних випадків зберігається в архіві закладу освіти протягом 60 років [2].

Оригінали затверджених актів за формою Н-1 разом з іншими матеріалами розслідування зберігаються керівником закладу освіти і територіальним органом Пенсійного фонду України відповідно до строків зберігання, нормативно встановлених типовими та галузевими переліками видів документів, затвердженими відповідно до законодавства.

Усі нещасні випадки та/або гострі професійні захворювання (отруєння), аварії, що сталися в закладі освіти, реєструються у журналі за відповідною формою. Керівник закладу освіти має організувати облік та аналіз нещасних випадків і професійних захворювань і звіти з цих питань, а також забезпечити доступ співробітників закладу до повідомлень, подань та приписів органів державного нагляду за охороною праці.

Аналіз виробничого травматизму та профзахворюваності дозволяє виявити причини і визначити закономірності їх виникнення. На основі такої інформації розробляються заходи та засоби щодо профілактики виробничого травматизму і профзахворюваності. Для аналізу виробничого травматизму застосовують такі основні методи: статистичний, топографічний, монографічний, економічний, метод анкетування, метод експертних оцінок [6].

Статистичний метод базується на вивченні травматизму за документами: звітами, актами, журналами реєстрації. Це дозволяє групувати випадки травматизму за певними ознаками: за професіями потерпілих, за робочими місцями, за структурними підрозділами, стажем, віком, причинами травматизму, обладнанням, яке спричинило травму. Для оцінки рівня травматизму розраховують показники його частоти та тяжкості.

Монографічний метод полягає в детальному обстеженні всього комплексу умов праці, технологічного процесу, обладнання робочого місця, прийомів праці, санітарно-гігієнічних умов, засобів колективного та індивідуального захисту.

Топографічний метод ґрунтується на тому, що на плані закладу освіти відмічають місця, де сталися нещасні випадки. Це дозволяє наочно бачити місця з підвищеною небезпекою, які вимагають ретельного обстеження та профілактичних заходів. Повторення нещасних випадків в певних місцях свідчить про незадовільний стан охорони праці на даних об'єктах.

Економічний метод полягає у вивченні та аналізі втрат, що спричинені виробничим травматизмом.

Метод анкетування дозволяє на підставі анкетних даних (відповідей на запитання) розробити профілактичні заходи щодо запобігання нещасним випадкам.

Метод експертних оцінок базується на експертних висновках (оцінках) умов праці, на виявленні відповідності технологічного обладнання, пристосувань, інструментів, технологічних процесів вимогам стандартів та ергономічним вимогам, що ставляться до обладнання, інструментів, пультів керування.

Висновки

Проблема травматизму в закладах освіти вимагає всебічного підходу. Кожен учасник освітнього процесу має усвідомлювати власну роль у створенні безпечного середовища для здобувачів освіти (вихованців). Тільки спільними зусиллями педагогів, батьків і адміністрації закладів освіти можна знизити ризики та зробити навчання комфортним і безпечним для кожного учня.

Керівництво закладів освіти та територіальної громади мають проводити комплексну роботу з профілактики травматизму серед дітей. Для цього організуються й проводяться різноманітні заходи, спрямовані на формування у здобувачів освіти навичок безпечної поведінки.

Бажано впроваджувати систематичні заняття з безпеки життєдіяльності, тренінги та інтерактивні заходи, що навчають дітей правильно діяти в небезпечних ситуаціях.

Окрему увагу слід приділити співпраці з батьками. Спільні семінари, батьківські збори на тему безпечної поведінки можуть значно зменшити кількість травм серед дітей.

Бажано підвищити контроль з боку адміністрацій освітніх закладів, а саме: регулярні перевірки стану спортивних ігрових майданчиків, класних приміщень та коридорів мають стати нормою.

Організувати роботу щодо заохочення учнів до фізичної активності. Школам варто створювати більше можливостей для рухової активності учнів, включно з оновленням спортивного обладнання та впровадженням нових методик фізичного виховання.

Використані джерела

1. Статистичні матеріали Департаменту освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації за період 2020 – 2024 років URL: <https://osvita.khm.gov.ua/> (дата звернення: 22.04.2026);

2. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, затверджене наказом МОН України від 16.05.2019 № 659 URL: https://zakononline.ua/documents/show/141834__141834 (дата звернення: 16.04.2026);

3. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затверджений Постановою КМУ від 17.04.2019 № 337 URL:

<https://ips.ligazakon.net/document/KP190337> (дата звернення: 16.04.2026);

4. Про затвердження Табеля термінових та строкових донесень МОН України з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності. Наказ МОН України від 11.08.2020 № 1037 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tabelya-terminovih-ta-strokovih-donesen-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-z-pitan-civilnogo-zahistu-ohoroni-praci-ta-bezpeki-zhittiyediyalnosti> (дата звернення: 17.04.2026);

5. Бунчук В. Розслідування нещасних випадків, що сталися з дітьми та працівниками: алгоритм дій для директора. Щомісячний спеціалізований журнал «Практика управління дошкільним закладом освіти» 2021. № 2 URL: <https://ezavdnz.expertus.com.ua/872975> (дата звернення: 17.04.2026);

6. Методи аналізу виробничого травматизму і профзахворюваності URL: <https://buklib.net/books/27555/> (дата звернення: 18.04.2026).